

“El PP i el PSOE utilitzen el debat identitari en sentit guerracivilista”

Francesc-Marc Àlvaro (Vilanova i la Geltrú, 1967) ha publicat ‘Els assassins de Franco’, un assaig que ha provocat una certa polèmica entre els historiadors. Aquest analista polític, col·laborador d’EL TEMPS, opina que cal deixar d’explicar la transició democràtica tal com s’ha fet fins ara.

El seu darrer llibre porta per títol *Els assassins de Franco. Qui són, segons vostè, aquests assassins?*

—Els assassins de Franco són una part dels dirigents de l’antifranquisme que s’han dedicat a magnificar la seva epopeia per, d’alguna manera, tenir un lideratge en la vida democràtica, aprofitant l’aurèola d’herois que els va proporcionar la lluita contra el franquisme. Aquests assassins no són tota l’oposició, sinó una elit determinada.

—**Però, de quina manera això els converteix en assassins?**

—El terme assassins l’utilitzo amb ironia. Franco es va morir al llit, però aquests herois han volgut donar a entendre que ells van matar Franco.

—**Tenen nom, aquests herois?**

—Dels vells, Carrillo en representa la quinta essència. Dels més joves, en l’àmbit català, un exemple és Narcís Serra, però sobretot els podem trobar entre els antics membres de la direcció de Bandera Roja.

—**Vostè, a més, assenyala que no tots els antifranquistes eren demòcrates...**

—No tots els que estaven contra Franco estaven a favor de la democràcia tal com avui l’entendem. Carrillo, per exemple, continua defensant dictadors com Ceaucescu. A banda, en aquella època hi havia molts partits d’extrema esquerra que defensaven democràcies populars, que no tenen res a veure amb l’estat de

dret i la democràcia liberal. No es pot dir que els dirigents d’aquests partits fossin gaire demòcrates. Jo defenso un liberalisme polític allunyat dels totalitarismes tant de dreta com d’esquerra.

—**El llegat d’aquest totalitarisme d’esquerra es troba entre els que es queixen de la invasió de l’Iraq però no del que fan els russos a Txetxènia?**

—A Catalunya, i especialment a Barcelona, hi ha un progressisme molt estès que identifica l’esquerra amb una superioritat moral. El problema és que només es fixa en alguns elements de la realitat i fa trampa. Aquest progressisme es queixa del que passa a l’Iraq o a Palestina, però no del que succeeix a Txetxènia o al Tibet. Malauradament una part del catalanisme està contaminada d’aquest pseudoprogressisme i això el fa immadur i poc realista. És un fenomen transversal, present a ICV, PSC i ERC i, fins i tot, a les bases de Convergència. Hi ha tres sectors que contribueixen a difondre’l: el món de l’educació, el de la cultura i el de l’Església; els sectors de la cassola barata, la que només surt a picar per la qüestió de l’Iraq.

—**Vostè afirma que la transició va ser una enorme impostura...**

—El que és una impostura és el relat de la transició, perquè es basa en un joc de miralls amb el qual els franquistes reconvertis se salven gràcies als antifranquistes reconvertis, que també se sal-

ven. Carrillo salva Fraga i Fraga salva Carrillo. I nosaltres ho permetem. Jo no entro a valorar si la transició va ser bona o dolenta. Si es tractava d’allunyar el temor a la Guerra Civil, d’acord. El problema, però, és perllongar més enllà de l’any 1978 aquest fals consens, aquesta visió dels reconvertis que es presenten com herois. La prova és que es diu que la Constitució és fruit del consens i que per tant no es pot tocar. Jo crec que sí que es pot tocar, entre altres coses perquè és fals que hi va haver reconciliació.

—**Creu que l’exèrcit hauria tolerat que s’hagués volgut jutjar els crims comesos pel franquisme?**

—No m’agrada entrar a analitzar què és el que hauria passat. Era molt difícil que l’exèrcit ho tolerés. El problema és que sense cap judici es diu que hi va haver reconciliació.

—**Vostè situa Narcís Serra entre els herois que van matar Franco. Almenys, però, va reformar l’exèrcit...**

—La reforma que va fer Serra és important, però és fruit del cop d’estat del 1981. El que va fer Serra va ser desactivar la llavor del colpisme, una cosa que qualsevol servent democràtic hauria de fer. De totes maneres, encara no s’ha explicat amb quines contrapartides es va fer aquesta reforma i si té a veure amb la idea d’Espanya que apareix després del 23-F. Cal recordar que l’endemà el rei es va reunir amb tots els partits menys amb el PNB i CiU...

—**El rebuig que pateix el projecte de nou Estatut és una mostra d’aquesta manca de reconciliació?**

—El que és una prova de la manca de reconciliació és l’enfrontament del PSOE i del PP en la qüestió territorial i identitària. Tots dos utilitzen aquest debat en un sentit “guerracivilista”, invocant el terror permanent. Si hi hagués hagut reconciliació, aquest terreny seria abordable sense catastrofisme.

—**La transició es quedà inacabada?**

—En aquest sentit, sí. La transició escriu unes noves regles de joc, però no fabrica una cultura política nova. Des del 1978 no s’ha fet pedagogia dels valors democràtics, no hi ha hagut un reconeixement de la legitimitat que té l’opinió de l’altre, és a dir, els que governen se senten dipositaris de tota la veritat. L’any 1982 Felipe González va encarnar la raó pura de la mateixa manera que Aznar ho va fer l’any 2000.

—Vostè demana un reconeixement a les víctimes del franquisme. Això es podria fer amb la llei de la memòria històrica que reclamen ERC i ICV?

—El problema d'ERC i ICV amb aquesta llei és que per compensar el relat de la dreta espanyola cauen en l'error d'anar a l'altra punta i convertir la memòria en una cosa feta a mida dels seus mites. Sóc partidari d'una memòria històrica que tingui un abast més ampli i que no banalitzï ni idealitzï les circumstàncies i els protagonistes.

—Vol dir que comparteix el parer del ministre Bono, que la llei també ha d'incloure les víctimes del bàndol franquista?

—No. Bono vol fer una cosa molt perillosa, que és dir que tots eren iguals. Això és una caricatura que a ell li serveix per salvar els dimonis familiars.

—Per què creu que el PSOE es mostra tan reticent a fer aquesta llei?

—Perquè com que no hi ha una cultura democràtica, és difícil tirar-ho endavant. El PSOE té una vocació majoritària i no es pot permetre el reduccionisme d'ERC o ICV, que busquen acontentar grups concrets.

—Hi ha qui diu que en lloc d'anul·lar els judicis sumaris seria millor que el rei demanés perdó a les víctimes...

—La restitució moral no ha de venir per un mecanisme de revisió processal. Quant a dir-li al rei que demani perdó, possiblement ja hem fet tard. De totes les violències passades és difícil dir qui ha de demanar perdó. Si el rei ho fa, també haurien de fer-ho Carrillo, Fraga i altres.

—I mentrestant el jutge Garzón empaïta dictadors en altres països...

—Sí. La manca de cultura democràtica porta a allargar la impostura fins al punt que un jutge de la democràcia se sent legitimat per fer a fora d'Espanya allò que els pares de la transició no van fer aquí: perseguir i jutjar el dictador.

—El seu llibre ha estat rebut amb dures crítiques per algun historiador. Com ho valora?

—En primer lloc, hi ha hagut l'atac general basat en una resposta més emocional que argumentada, que s'inscriu dins un sectarisme que no tolera la discrepància intel·lectual; una segona resposta és la de la gent que ha entrat a matisar i discutir alguns punts, cosa que és molt

saludable i contribueix al debat. En tercer lloc, el llibre ha tingut una resposta de tipus més generacional que he detectat entre la gent menor de quaranta anys. En aquest grup, que és el que no va poder votar la Constitució, hi ha gent que sent que la història li ha passat per sobre i que té dret a reclamar que s'acabi aquesta faula que es va forjar el 1975.

—Les crítiques li recorden que ara és molt fàcil dir que la transició es podia haver fet d'una altra manera...

—El llibre no diu que la transició s'hauria d'haver fet d'una altra manera. La meua tesi és que no es pot continuar explicant les coses tal com s'ha fet des del 1975. Tenim dret a sortir de la faula i a fer-nos grans.

—Vostè no esmenta els antifranquistes "dubtosos" que van tenir càrrecs a la Generalitat en temps de Pujol...

—El llibre no és una síntesi. Tampoc no parlo del moviment obrer, ni de l'estudiantil o del veïnal. Parlo de Bandera Roja perquè hi ha una elit que n'havia format part. Jo he fet un assaig, que sempre és subjectiu, no una tesi doctoral. El que és greu és que alguns historiadors vinguin com a manuals presumptament objectius treballs tan personals com el meu.

—Li sorprèn que en el 30è aniversari de la mort del dictador no apareguessin entrevistes a cap dels anomenats "catalans de Franco" com, per exemple, Samaranch o Sentís?

—No em sorprèn, ja que forma part de la impostura. Els han esborrat i han decidit que aquí ningú no va ser franquista. L'exemple més clar és Samaranch, que va ser rehabilitat per tota la classe política democràtica pels Jocs Olímpics de Barcelona.

—Tem que amb la negociació del nou Estatut hi hagi una segona gran mentida, amb la qual, en nom del consens, tothom doni per bo un Estatut dolent?

—Aquesta negociació es fa en un moment diferent al del 1979. Espanya s'ha modernitzat i s'ha homologat a Europa. A més, ara les classes dirigents espanyoles no se senten en la necessitat de concedir cap gest vers la realitat catalana. Això dificulta el procés i posa en evidència la feblesa d'uns partits catalans sotmesos al mercat electoral.

Xevi Camprubí